

کشش و تقاضا

تالیف

مهدی محمدی

انتشارات قانون یار

۱۳۹۶

تقدیم به
پدر و مادر
عزیزم

فهرست مطالب

فصل اول

کلیات

فصل دوم

ادبیات تحقیق

فصل سوم

روش تحقیق ، جامعه و نمونه آماری

فصل چهارم

تجزیه و تحلیل داده ها

فصل پنجم

نتیجه گیری و پیشنهادات

پیوست ها

منابع

فصل اول

کلیات

مقدمه

با توجه به رشد روز افزون جمعیت و افزایش تقاضا برای فرآورده های غذایی ، تخمین توابع تقاضا و بررسی عوامل مؤثر بر تقاضای این فرآورده ها ، اهمیت ویژه ای دارد . در چنین شرایطی که محدودیت ارزی وجود ندارد، باید تلاش مضاعفی به منظور پر نمودن شکاف بین عرضه و تقاضای فرآورده های غذایی مورد نیاز جامعه داشته باشیم.

از آنجایی که برآورد تابع تقاضا در شناخت ارجحیت های مصرفی و تعیین سیاست های مربوط به مصرف، پیش بینی مصرف آینده و برنامه ریزی اهمیت ویژه ای دارد ، لذا تأکید اصلی این تحقیق بر طراحی ، تبیین ، تخمین تابع تقاضای گوشت و بررسی عوامل مؤثر بر آن است. بالطبع برآورد کشش های تقاضای گوشت متناسب با شرایط موجود، در طی دوره زمانی مورد بررسی نیز می تواند سودمند باشد.

برنامه ریزی در عرصه های گوناگون زندگی مانند مسائل اقتصادی و معیشتی مردم ، اهمیت ویژه ای دارد. در این زمینه رفتار و الگوی مصرفی جامعه می تواند کمک مؤثری برای بالا بردن دقت این برنامه ها باشد. لذا در حوزه مسائل اقتصادی ، روش های مورد مطالعه بسیار متنوع است. بدین منظور از روش های آماری و اقتصادسنجی مختلفی برای بررسی ، استفاده شده است. این روش ها به هدف و فرضیه تحقیق مربوط می شوند. در این پژوهش الگوی تخمین تابع تقاضای گوشت را براساس مبانی نظری اقتصاد خرد، برای تجزیه و تحلیل کشش های قیمتی، متقاطع و درآمدی بهره گرفته شده که پژوهشگر با استفاده از مطالعات کتابخانه ای مبانی نظری تحقیق را بیان نموده و سپس با جمع آوری اطلاعات لازم با استفاده از مدلهای اقتصاد سنجی به تخمین تابع تقاضا پرداخته است.

بیان مسئله

با توجه به اینکه کالای مورد زن در این تحقیق (گوشت) ، بخش عظیمی از مصرف غذایی افراد را تشکیل می دهد، لذا اهمیت کالاهای مصرفی مورد نیاز خانوار از یک

طرف و رشد سریع جمعیت از طرف دیگر ایجاب می نماید، که بعد تقاضا برای کالای مورد نظر به درستی شناخته شود. با شناخت تابع تقاضا برای یک کالا، آگاهی هر چه دقیق تر از الگوی مصرف، امکان پذیر می شود و به سهولت می توان به برآورد تابع تقاضا برای آن کالا و خدمات پرداخت، برآورد تابع تقاضا در امر شناخت ارجحیت های مصرفی، تعیین سیاست ها، خط و مشی های مربوط به مصرف و بالاخره در امر برنامه ریزی از اهمیت ویژه ای برخوردار است. با توجه به اینکه منابع تأمین گوشت در سطح استان از محل تولیدات داخلی و علی الخصوص درون استانی می باشد، لذا پایین بودن سطح مصرف سرانه بیانگر این مسأله است که تولیدات داخلی کفاف میزان تقاضای موجود را ندارد و شکاف فاحشی بین عرضه و تقاضا موجود وجود دارد.

مقصود از این تحقیق این است که عمدتاً تقاضای کالای مورد نظر بررسی شده و با تجزیه و تحلیل دقیق پارامترهای

مستقل و تأثیرگذار بر متغیر وابسته، میزان تأثیرگذاری آنان اندازه گیری شود.

به منظور تفسیر درست از سری های زمانی مورد نظر پژوهشگر، آزمون خاص مانایی انجام خواهد شد.

اهمیت موضوع مورد مطالعه

لازمه رسیدن به توسعه اقتصادی در کشورهای در حال توسعه مطالعه، تحقیق، برنامه ریزی و بکارگیری صحیح منابع موجود در جهت اهداف توسعه اقتصادی و رفع مشکلات مبتلا به هر کشور می باشد.

اهمیت گوشت به عنوان یک منبع ضروری در تغذیه انسان، سلامت جامعه بدیهی است وجود تقاضای اضافی و عرضه ناکافی آن در ایران، و شکاف فاحش بین عرضه و تقاضا با توجه به نرخ رشد جمعیت، تحولات درآمدی، تغییرات الگوی مصرفی جامعه از مشکلات اساسی می باشند و آماده نبودن زمینه های مناسب تولید به دلیل تخریب مراتع، عدم برنامه ریزی دقیق جهت توسعه دامپروریهای صنعتی برای تولید گوشت قرمز، عدم استفاده از ظرفیت های موجود مرغداریها و بهره برداری ناکافی از آبهای کشور جهت

استحصال و صیدماهی یا سایر آبزیان همه مسائلی هستند که ضرورت مطالعه و تحقیق اساسی را جهت بررسی و تبیین رفتار مصرف کنندگان و حل مشکلات و معضلات مبتلا به این زمینه را بیش از پیش روش می سازد.

با توجه به اینکه مصرف گوشت در ایران نسبت به مقیاس های جهانی از سطح نازلی برخوردار می باشد ، باید دید چگونه با بررسی ساختار فعلی مدل تقاضای گوشت و تحلیل روابط اقتصادی، ضرایب و متغیرها و کشش های می توان راه حل مناسبی جهت فائق آمدن بر این مشکل، به سیاستگذاران و برنامه ریزان پیشنهاد نمود.

به هر حال این تحقیق به تنها می خواهد با اتخاذ یک روش علمی و یا تحلیل مناسب از اطلاعات روند گذشته ، وضعیت مصرف فعلی گوشت قرمز و سفید را تفسیر و تحلیل نماید. یادآوری این نکته ضروری است، که از لحاظ مشکلات و محرومیت های آماری و کوتاه بودن دوران تحقیق نباید انتظاری زیادی از اینگونه مطالعات، در جهت حل مشکلات و محرومیت های آماری و کوتاه بودن دوران تحقیق نباید

انتظارات زیادی از اینگونه مطالعات، در جهت حل مشکلات و مسائل ساختاری و نهادینه ممکن است داشت. ولی می توان ادعا کرد که این مطالعه در بستر مناسب علمی با بکارگیری توانایی ها و پتانسیل تحقیقاتی موجود، ضمن برخورداری از یک چهارچوب قابل دفاع، زمینه را برای کارهای کاملتر و مفیدتر در مراکز دانشگاهی و سازمان های اجرایی فراهم می سازد.

اهداف تحقیق

با توجه به محدودیت منابع، افزایش جمعیت و مصرف زیاد مواد غذایی لازم است که برنامه های اقتصادی دولت برای تولیدات کشاورزی متناسب با نیاز مردم به مواد غذایی باشد و زمینه برای عدم وابستگی و در نتیجه خود اتکایی اقتصادی فراهم گردد. با توجه به اینکه کالای مورد نظر در این تحقیق امروزه سهم چشمگیری از مصرف روزانه مواد غذایی افراد را تشکیل می دهد، و نسبت به کالاهای دیگر بخش عظیمی از درآمد خانوار را به طور متوسط به خود اختصاص می دهد، لذا با تخمین تابع تقاضا، بررسی عوامل مؤثر بر تقاضای

گوشت و برآورد کشش های آن ، پژوهشگر بررسی اهداف زیر را مد نظر دارد:

- ۱- شناخت و تبیین تقاضای مواد غذایی ، رفتار مصرف کنندگان و الگوی مصرف خانوار را در پی خواهد داشت.
- ۲- پیش بینی عرضه و تقاضای گوشت برای سال های آتی با استفاده از پارامترهای تأثیرگذار.
- ۳- اندازه گیری و سنجش حساسیت های تقاضای مصرف کنندگان در سطح استان جهت تعیین نوع کالا.

فرضیه های تحقیق

- ۱- کشش تقاضای گوشت در استان مورد مطالعه (به تفکیک مناطق روستایی و شهری) $E_{rh} < 0$ است.
- ۲- مصرف سرانه گوشت در استان مورد مطالعه نسبت به کل کشور در سطح بالایی است.
- ۳- کشش مقاطع تقاضای گوشت ، $E_{rh} < 0$ است.
- ۴- در صورت تغییر (کاهش یا افزایش) قیمت، هزینه سرانه واقعی گوشت تغییر می نماید.

پژوهشگر با انجام این تحقیق امیدوار است با تجزیه و تحلیل اصولی مسائل و با اتخاذ یک روش صحیح علمی و با بکارگیری تکنیک های مناسب اقتصاد سنجی بتواند پاسخ های مناسبی برای سؤالات فوق بیابد و گام مؤثری در جهت رفع مشکلات تولید محدود و پاسخگویی به میزان تقاضای نامحدود برداشته شود.

تشریح اصطلاحات بکار رفته در تحقیق

خانوار (معمولی ساکن) : خانوار از چند نفر تشکیل که با هم در یک اقامتگاه ثابت زندگی می کنند و با یکدیگر هم خرج هستند.

هزینه : عبارت است از ارزش پولی تهیه کالا یا خدمت توسط خانوار به منظور اعضاء خانوار و یا هدیه به دیگران.

گوشت : گوشت که به عنوان یک منبع عمده پروتئین حیوانی از اهمیت ویژه ای در تغذیه انسان برخوردار بوده شامل :

گوشت قرمز : به مجموعه گوشت گوسفند ، بز ، گوساله ، گاو ، گاومیش و شتر اطلاق می گردد که در این تحقیق از

میانگین مصرف سالیانه هر خانوار از گوشت قرمز استفاده شده.

گوشت سفید : به گوشت مرغ و ماهی اطلاق می گردد. ولی در پژوهش مورد نظر صرفاً به عنوان گوشت مرغ قلمداد می گردد.

مدل اقتصادی : عبارت است از روابط بین پدیده های واقعی اقتصادی به منظور توضیح ، پیش بینی و کنترل آنها.

مدل عمومی : عبارت است از روابط بین متغیرهای اقتصادی، که کنترل نشده و از قدرت توضیحی بسیار ضعیفی برخوردار است.

مدل بهینه : عبارت است از روابط بین پدیده های واقعی اقتصادی که به صورت منطقی ، از مدل عمومی استخراج شده و از قدرت توضیحی بالایی برخوردار است.

مطلوبیت : احساس رضایت یا خشنودی است که از مصرف کالاها و خدمات به دست می آید.

Eviews : نرم افزاری برای انجام عملیات اقتصادسنجی از قبیل رگرس و پیش بینی کردن است.

فصل دوم

ادبیات تحقیق

مقدمه

مواد پروتئینی به عنوان رکن اصلی یک رژیم غذایی کامل و سالم نقش اساسی را ایفا می نمایند. براساس ترکیبات مواد غذایی عموماً پروتئین مورد نیاز بدن انسان از منابع حیوانی و نباتی به دست می آید. مصرف گوشت به دلیل ارزش کیفی به عنوان یک ماده غذایی اصلی دارای اهمیت زیادی است. پژوهشگر در این فصل با بررسی تحقیقات انجام شده در ارتباط با تقاضای گوشت و مواد خوراکی در ادامه به مبانی نظری و ادبیات مرتبط با موضوع پرداخته و مباحثی همچون قوانین تقاضا و کششهای درآمدی و قیمتی و جانشینی تقاضا را تشریح می نماید.

پیشینه تحقیق

این تحقیق ، به منظور بهره وری بیشتر از مطالعات صورت گرفته توسط دیگران انجام شده و در زمینه مدل تقاضای گوشت، تبیین متغیرهای مؤثر در تابع تقاضا، معرفی مدل مناسب و تخمین پارامترهای مورد نظر معادله تقاضای گوشت برای استان ، مطالعات دیگران بررسی شده است.

نکته قابل توجه آن است که بسیاری از پژوهش های به عمل آمده ، در این خصوص ، صرفاً به موضوع تقاضای گوشت ، تخمین پارامترهای تابع تقاضا ، محاسبه کشش های قیمتی و در آمدی آن پرداخته است و بعضاً مشاهده گردیده که صرفاً در مورد یک نوع گوشت (قرمز، مرغ و ماهی) به پژوهش در زمینه تخمین مدل و برآورد کشش پرداخته اند، لذا این تحقیق بر آن است که به تخمین تابع تقاضای گوشت قرمز پردازد. بنابراین مطالعات انجام شده در این خصوص را به دو بخش؛

الف) مطالعات انجام شده در سایر کشورها

ب) مطالعات انجام شده در ایران